

Archives départementales des Pyrénées-Atlantiques.

Témoignage de P. Ainciart publié dans *Algeriako gerla eta Euskal Herria Aljeriako gerla eta Euskal Herria -- Texte imprimé -- 1954-1962 -- Guerre d'Algérie et le Pays Basque (La) -- 1954-1962. Donostia : Eusko Ikaskuntza (coll. Iankidetzan), 2005. BIB UMB 1262*

1959 ko azaroan hartu ginuen ontzia, Marsellan. Gau osoa ontziaren sotoan metaturik pasatu ginuen, frango goxoki Euskaldunek, musean arizanik. Goiz argian, Oran hirian ginen eta biharamunean Ain-Sefrara buruz abiatu, Tlemcen eta Mecherian pasatuz. Ain-Sefra Oranetik 400 kilometrotan da. Hango mendilerroa, Djebel Ksur. Marokoko muga ez zen handik urrun eta beraz fellagak baziren auzo herrian, Aljeriara pasatzeko prest. Ain-Sefra gure «base arrière» delakoa zen baina ez ginen han egon beharrak: Chellala Dahrana zen gure helburua, 1.400 metro gora den herrixka, douar bat, ura baitzen. Bazterrak segidan xuko eta mendiak biluzirik: han bildua daukat basamortuaren tira! Oihal-etxe alimale batzuetan egon gara han eta laster laketu nintzen bizi molde horretan, aski akiturik lo egiten baiginuen etzan orduko, delako operazio haien ondotik. Egun osoak ibiliko gara urte batez, astean hiruzpalau aldiz jaigirik, artetan gauaz edo goizeko hiruetan abiatuz: orduan, nor trago on bat emaiten ziguten. Erraten hasia zen jendea gerla militarki irabazia zuela Frantziak, baina guk ez dugu hori senditu. 600 bat soldado ginen gune hartan eta urte batez 26 lagun hil izan dira: bi edo hiru elgar-jotze (embuscades delakoak) aski izan ziren, baina 1960 urtean zehar zer nahi kilometro egin ditugu inor kasik ikusi gabe.

Nik, ene konpainiako sekzionarioak ditut kondatzen. Lagunak banituen beste douaretan, Asla eta Boussemghounen bereziki. Eta orain gertakizun, datu zenbaiten zerrenda bildu batera noa.

Fisikoki prest ginen, zeren Chellalan puskak pausatu orduko, biharamunean, pistetan eta mendien harroketan ezarri gintuzten, miatuz eta miatuz aritzeko:

hori zen «ratissage» delako operazioa. Rutina. «Garbiketa, nettoyage», erraten zen bezala. Zakurrak baginituen bazterren eta ziloen zurruntzatzeko. Denborarekin caporal-chef pasatu nintzen eta banuen ene ekipa:izigarri adiskide ginen, bat bakarrik bazter egonen zelarik, Kerfali Berberoa, bortxaz Frantziak altxatua, F.S.N.A.: Français de Souche Nord-Africaine jatorriz Ipar Afrikar Frantsesak gisa. Arrats batez oldartu zitzaigun, gure «gitounaren» ohean eta bere arma hartu zuen, erranez ez zuela gurekin borrokatu nahi. Joan zen. Gertakari zehatz batzuk orain, naski. Bi edo hiru aste Chellalan garela eta buruzagiek erraten digute Bigeard jeneralarekin behar dugula ibili, «craçaüt» delako oinezko ikerketetan, eta beraz prestatu «Bigeard zakua, le sac Bigeard» 7 kilokoa. Ai to! Eguberri pasatzen zaigu, nik hasteko etxeak gogoan eta ere Baigurako bordako bildotxak. 1960ko urtarril erdian, deskantsu egun bat hartzen dugu Ain-Sefran, zinemara joateko. Pentsa! Lehenago Uztaritzeko Seminario Ttipian bezalaxe! Baina orduan jakiten dut hiriaren gainean dagoen harepilan ehorzten direla torturatuak edo garbituak izanak diren etsaiak: hori zen delako «Corvée de bois» hura: lan hori Legionnaires soldadoek egiten dute. Dator urtarrilaren azken astea, «Barrikaden astea», Aljer hirian. Zango beltzen beldurra, biltzeak, oldarrak, jandarmak eta tiroketak: Benjamin Storak dienez: 20 hil orotara. Orduko izen ezagutuenak, naski: Lagaille, Ortiz. Orduan du, ez dakit zergatik, Bigeardek Frantziar itzuli behar izan eta guk: «uf!» Laster badakigu torturatzen dela gure kanpamenduan, ez ikusirik, baizik entzunik oihuak, ez urrun ta luzaz. Egunean zehar akituak ibili ondoan, ezin lokartuz egoiten ginen artetan, garrasien gatik. Nik ikusi dudana bakarrik hau:goiz batez gizon bat, hetrepel, bizkarra larriki sistaturik eta odolatan. Gai horretaz ari bainaiz, geroxago, apirilan edo, Asla douarean zen apezgai adixkide Paueko Claverie jin zitzaidan

ikustera, harriturik, jazarrik Aslan ikusia zuenaren gatik: kanpoan, denen aitzinean torturatuak izan zirela fellagak. Segidan joan ginen omonieraren ikustera eta erran zigun: «Ce ne sont pas des hommes». Gu ez ginen heroiak eta hortan utzi ginuen. Baina gerla zer da, eta bereziki gerilla? Nun da etsaia? Mendian. Jakin behar da nun den. Baina sistematikoki sofriaraztea, basakeriaz eta plazerrez? Bai, plazerrez. «J'y prends plaisir» aitortu zigun argibide ofizier gazteak